

SOS náramok pre seniorov

V Petržalke oň vraj nebol záujem, na župe majú pre veľký dopyt poradcov.

strana 4

Tuniaky, čo lezú v zime do Draždiaka

Vonku je jeden stupeň, voda má tri, a „Tuniaky“ sa práve so smiechom vyzliekajú do plaviek. Ktosi doniesol sekerku na ľad.

strana 6

Jazdný pruh ako núdzové parkovisko

V petržalských zónach parkovania nie sú zahrnuté hlavné ťahy. Prečo magistrát neumožní mestskej časti zaregulovať aj cesty, po ktorých chodí MHD, hoci o to už dlhšie žiada?

strana 8

Môcť hrdlo povedať: Som Petržalčan!

Režisérka Jana Durajová, autorka dokumentu Lúky, Dvory, Háje, hľadá respondentov, ktorý jej pomôžu vytvoriť pokračovanie príbehu Petržalky.

strana 14

Dva roky vojny na Ukrajine: Eliška vozí pomoc ľuďom, ktorí žijú „na konci sveta“

Petržalčanka Eliška Horskáková (34) pomáha na frontovej línii na vlastnú päsť už poldruha roka. Bežným, často starým alebo chorým ľuďom na ukrajinskom vidieku. V mnohých „zabudnutých“ dedinách je prvou dobrovoľníčkou s humanitárnou pomocou, ktorú vidia.

„*To* nie je tak, že je vojna, máte voľno,“ vysvetľuje mi Eliška. „Musíte ďalej platiť hypotéku alebo podnájom, poplatky za odpad či telefón, nakupovať potraviny, aby ste mali čo jesť... Moja kamarátka pracovala v online marketingu. Ale bombardovali jej mesto, prišla o elektrinu. Šéf jej povedal: ‘Bud’ sa presťahuješ v rámci Ukrajiny inam alebo ťa prepustíme, lebo nepracuješ.’ Matka dvoch detí sa mala zbrať a ísť kam? Tak prišla o robotu.“ Počúvam ju a hlava mi to odmieta spracovať. Ako sa dá venovať práci, keď nevieš, kedy sa ozvú sirény a tebe môže kedykoľvek padnúť na dom bomba? Jednoducho sa musí dať.

A kúsok od mestskej vojnovnej absurdity sa odohráva ďalšia. „*Tu je koniec sveta a na nás sa proste zabudlo,*“ hovoria jej často ľudia žijúci bez vody,

tepla a svetla v dedinkách, kde zostalo sotva dvadsať obyvateľov. „*Keď mi tam bola už zúfalá zima, šla som sa zohriať do auta. Oni takú možnosť nemajú,*“ hovorí Eliška a spomína, ako dala vyrobiť malé piecky a šla ich rozdávať do dedín. „*Lenže, aj keď máte piecku, potrebujete drevo. Ale okolie dediny je zamínované a do lesa sa nedostanete. Aj to skúšali, ale keď sa pár ľudí nevrátilo, vzdali to. A tak im nosím aj drevo. Títo ľudia sú vďační aj za prázdne papierové krabice, ktoré mi zostanú, keď vyložím potraviny. Viete si predstaviť, aký náročný vedú život?*“ pýta sa ma. Neviem...

Tí, ktorí mali peniaze, odišli

Eliškin silný vzťah k Ukrajine nezačal vojnou. Ako saleziánska dobrovoľníčka robila už od roku 2009

v letných táboroch pre deti zo sociálne slabších rodín. Hovorí po ukrajinsky aj po rusky, učila sa aj vo vlaku. V krajine bez rozšírených technológií sa ľudia pri cestovaní ešte rozprávali. Na Ukrajine si našla veľa priateľov, aj partnera, chystala sa tam podnikáť. Najskôr jej priateľ zahynul v roku 2014 počas konfliktu na Donbase a o niekoľko rokov na to plakala s kamarátkou Ukrajinkou v zničenom centre Charkova.

Keď 24. februára 2022 začala vojna, pomáhala najskôr na hranici. Potom si uvedomila, že najviac potrebujú pomoc tí, ktorí nemôžu vycestovať z Ukrajiny. Jej prvá cesta viedla do dedinky v charkovskej oblasti, kde mala kamarátku. „*Zistila som, že miest, kde sa pomoc nedostane, je oveľa viac.*“ A tak mladá žena, ktorá dovtedy šoférovala maximálne malé mestské auto, kúpila 20-ročnú dodávku a od septembra 2022 nosí pomoc na územia, ktoré ľahli popolom a bežní ľudia odtiaľ odišli, pretože nedokázali žiť v dome s dierou v streche.

Pokračovanie na strane 12 ➤

Slovo
šéfredaktorky

Nerezignujme!
V tomto čísle je na titulnej strane fotografia, ktorá zdanlivo nesúvisí s Petržalkou. Zdanlivo. Saltivka je najväčšia mestská časť v Charkove, kde kedysi žilo viac ako 400 000 ľudí. Kedysi. Dnes tu tí, čo zostali, žijú v polorozpadnutých zbombardovaných panelákoch. Tá fotografia mi ako obyvateľke Petržalky absurdnosť vojny nebezpečne približuje. Preto sme ju dali na titulku. Nechceme sa s plynúcim časom stať rezistentní voči faktu, že už to budú dva roky, čo beží ľudia ako vy či ja, žijú na Ukrajine denne v ohrození života. Počas rozprávania Petržalčanky Elišky Horsáckovej (str. 12-13) som sa pokúšala predstaviť si, že v noci dom oproti tomu, kde bývam, zničí bomba, zabije mojich susedov a ja ráno nevyspatá odhrniem prach z auta a budem sa ponáhľať do práce, pretože napriek vojne musím z niečoho platiť účty. Áno, aj za byt, ktorý už ďalšiu noc nemusí existovať. Presne toto videla Eliška na vlastné oči minulý rok v Záporoží. Viete si predstaviť, aký náročný život vedú už dva roky beží Ukrajinci, ktorí zostali doma? Na Eliškinom transparentnom účte je vidno, že to mnohým Slovákom, -vďakabohu, -nie je jedno.

Ingrid Jarunková

Bistro Ferdinand sľubuje kvôli seniorom kávu za 1 euro

Súťažná prezentácia víťaza o nájom v zrekonštruovanom bývalom „salóne“ v Sade Janka Kráľa prezrádza, ako bude vyzerať nové bistro Ferdinand.

„Počas dňa budeme servírovať celodenné raňajky. V čase obeda ponúkne polievku a teplé jedlo dňa,“ píše sa v prezentácii. „Vo večerných hodinách zmeníme atmosféru, a trochu i koncept prevádzky. Z bistra urobíme reštauráciu.“

Za projektom Ferdinand – bistro s najväčšou terasou v meste, stojí tím ľudí, ktorý prevádzkuje a vlastní bistro Otto!, kaviareň Emil v Galérii mesta Bratislava a Langoš Bar v Starej Tržnici. A podobný koncept ako v Otto! ponúkli aj pre prevádzku v sade, a to aj s podobným menu. „Od rána budeme ponúkať raňajky. Tie budú primárne postavené na kla-

sických jedlách s vajíčkom, ktoré máme všetci radi. Príklad ponuky raňajok: praženica s farmárskym maslom a kváskovým chlebom, chlieb vo vajci so sezónnym topingom, párky od mäsiara, nakladaná horčica, kváskový chlieb,“ píše sa v prezentácii.

Pre predstavu: cena v Otto! za takúto praženicu je 8,90 eura, za chlieb vo vajci takisto 8,90 eura, za párky od mäsiara 7,90 eura. To nie sú najnižšie ceny a to, že Ferdinand má byť miestom pre širokú verejnosť, tvrdia v sú-
ťažnej prezentácii aj budúci prevádzkovatelia. „Vnútorné, menu. „Od rána budeme ponúkať raňajky. Tie budú primárne postavené na kla-

trávia v Sade Janka Kráľa veľa času. No často sú v zložitejšej ekonomickej situácii ako aktívne pracujúci ľudia,“ napísali v nej. „Preto sme sa rozhodli, že pri vybraných produktoch zafixujeme ceny, tak, aby to boli pre nás udržateľné a pre zákazníkov dostupné.“ Menujú espresso za 1 euro, citronádu za 1,9 eur, bábovku za 1,9 eura a desiatovú polievku za 3,5 eura.

Jedlo aj do vlastného obedára

Večer sa má bistro zme-
niť na reštauráciu. „Chceme spoluobčanom, ale aj návštevníkom mesta ukázať, že gastronómia Bratislavy je pestrá a konkurencieschopná v záplave všetkej ázijskej, talianskej či fastfoodovej moderny.“ Preto jedlá pripravujú zo sezónnych produktov od regionálnych farmárov a výrobcov. Varia si vlastné

ovocné sirupy na limonády, aj koláče a sladké pečivo chcú pripravovať vo vlastnej réžii. V prezentácii nezabudli ani na environmentálne aspekty. „Triedenie odpadov, recyklácia oleja, či kompostovateľné take away obaly sú pre nás samozrejmosťou. Chceme ísť však ďalej. Budeme zákazníkov motivovať (finančne), aby si jedlo a nápoje so sebou odnášali vo vlastných obaloch.“

Prevádzku by chceli mať otvorenú každý deň od 9:00 h do 22:00 h. „V zimných mesiacoch chceme celkovo aktivizovať park a zvýšiť jeho návštevnosť vďaka podujatiam, ktoré budeme spoluorganizovať. Hovoríme napríklad o Morning disco, silent disco večer, prednášky, diskusie, literárny klub...“

Spoločnosť Wirthouse získala prenájom na dobu 4 rokov, s možnosťou predĺženia o ďalšie tri roky, za nájomné vo výške minimálne 3000 eur mesačne.

Budovu v Sade Janka Kráľa odkúpilo mesto v marci 2021 za 1,4 milióna eur bez DPH. Rekonštruovalo ju minulý rok. Pred začiatkom prác odhadovalo mesto sumu potrebnú na rekonštrukciu na 600-tisíc eur. „Náklady majú dosiahnuť 860 000 eur bez DPH,“ informoval denník SME v septembri 2023. Celková investícia mesta do objektu tak bola približne 2,2 milióny eur bez DPH. (in) vizualizácia: Prezentácia Wirthouse

Petržalka ako veľké stavenisko. Dokedy?

Starosta Petržalky Ján Hrčka považuje za problém, ak hlavné mesto nevie garantovať termín ukončenia projektu električkovej trate, s čím súvisí aj termín spustenia električky do prevádzky.

„Termíny ukončenia projektu električkovej trate komunikované hlavným mestom sú od začiatku prehnane optimistické. A nesedia s tým, čo vidím reálne v teréne a čo mi jednoduché prepočty ukazujú,“ skonštatoval. Ak nastali komplikácie, chce poznať, čo sa stalo a ako mesto problém rieši. Pripomína, že projekt prináša obyvateľom a návštevníkom mestskej časti aj viaceré dopravné obmedzenia a „z Petržalky je jedno veľké stavenisko“.

Kedže pravidelné zverovanie informácií o počte strojov a ľudí pracujúcich na predĺžení trate by bolo podľa magistrátu pre hlavné mesto

časovo náročné, mestská časť na to zamestnala jedného pracovníka, ktorý situáciu denne eviduje. „Údaje z posledných kontrol hovoria o tom, že stavba už mesiac stojí. Rozumiem, že boli sviatky, ale mesiac je dlhá doba,“ vyjadril sa starosta 19. januára s tým, že vyvíjať tlak a hľadať alternatívne riešenia musí v prvom rade hlavné mesto ako zhotoviteľ a poberateľ nenávratného finančného príspevku.

Magistrát uviedol, že v súčasnosti nevie garantovať konkrétny termín dokončenia električkovej trate v Petržalke, v úseku Janíkov dvor - Jung-

mannova. Najmä po skúsenostiach a udalostiach z minulosti, ktoré mali zásadný dosah na realizáciu projektu. Tvrdí však, že robí všetko pre to, aby bola hotová čo najskôr.

Betliarska a Lietavská až v marci

Dopravné obmedzenia na Jantárovej ceste, ktoré súvisia s výstavbou električkovej trate, budú platiť aj naďalej. Opätovné spustenie cesty a križovatiek Betliarska a Lietavská závisí podľa hovorca Bratislavy Petra Bublu od „viacerých premenných“, najmä však od priaznivých klimatických podmienok. „Zhotoviteľ robí všetko pre to, aby bola premávka v tomto úseku obnovená čím skôr. Predpokladáme termín marec 2024,“ skonštatoval Bubl.

Dopravný podnik Bratislava na svojom webe uvádza, že dočasne zmenené trasy autobusových liniek platia do 30. apríla. (tasr)

Hľadá sa nezabudnuteľný učiteľ

Návrhy je možné zasielať mailom, poštou alebo vyplnením online formulára najneskôr do štvrtka 29. februára (vrátane).

Oddelenie školstva pri príležitosti osláv Dňa učiteľov už pravidelne oceňuje pedagogických a odborných zamestnancov základných a materských škôl. Súčasťou slávnosti je ocenenie súčasných, ale aj

bývalých pedagógov v rámci kategórie Učiteľ, na ktorého sa nezabúda, ktorí sa svojím pedagogickým majstrovstvom, láskavým a citlivým prístupom stali pre svoje deti a žiakov vzorom. Návrhy je možné poslať buď mailom na juraj.monsberger@petrzalka.sk, poštou na adresu Miestny úrad mestskej časti Bratislava-Petržalka, oddelenie školstva, Kutlíkova 17, 851 02 Bratislava alebo elektronicky prostredníctvom online formulára na webe petrzalka.sk/ucitel. (mh) foto: MČ Petržalka

ZUBNÁ AMBULANCIA
AMBULANCIA
STOMATOCHIRURGIE
A IMPLANTOLÓGIE
ZUBNÁ POHOTOVOŠŤ
oznamuje zmenu pracovnej doby od 15-21h
OŠETRÍME KAŽDÉHO, KTO NÁM ZAVOLÁ
0905662407
STROMOVÁ 16, BA KRAMÁRE

Infúzna liečba pod dohľadom lekára
- vysokodávkovaný vitamín C, analgetická, vazodilatačná infúzna liečba
info - www.ambulapraktika.eu
Tel: 0917 121 133
(8:00 - 16:00 hodinou v pracovných dňoch)

PREDAVAČ - POKLADNÍK (M/Ž)
BRATISLAVA - PETRŽALKA
www.lidl.sk
SEKCIA KARIÉRA
1370 €
38,75 HOD./TÝŽ. + PRÍPLATKY
ŠIROKÝ VÝBER BENEFITOV V HODNOTE AŽ **450 €** ROČNE

Dopyt je veľký, náramkov málo

▲ Hodinky od BSK monitorujú aj zdravotný stav, obsahujú aj senzor pádu.

k sviatkom, malé ručne vyrobené darčeky a keď od nás odchádzajú, neraz si pýtajú súkromné číslo na dispečerov, aby s nimi mohli zostať v kontakte. Priateľský vzťah je pre nás dôležitý.“ Niektorí seniori sú totiž ako deti. Napríklad potrebujú stláčať tlačidlo. „Tak ho stláčajú,“ reaguje Renáta Penazzi. „Nabádame ich komunikovať. Aj vtedy, keď tlačidlo stlačia omylom. Často sa zlaknú a zostanú ticho. Vysvetľujeme, že sa nemusia báť ozvať. Ozvať sa je,

naopak, dôležité, aby sme vedeli, že sú v poriadku.“

Na službu sa u samaritánov nečaká a netreba ani lekárske potvrdenie, keďže klienti si prístroj buď kúpia, alebo zoberú do prenájmu.

Renáta Penazzi tvrdí, že v Petržalke im dnes zostalo päť klientov a noví nepribúdajú. Prečo?

V Petržalke nebol záujem?

Hoci Petržalka mala na svojej stránke v čase prípra-

vy tohto článku informáciu o spolupráci s Asociáciou samaritánov, podľa slov hovorkyne samosprávy Márie Halaškovej, „službu SOS gombíka mestská časť v spolupráci s Asociáciou samaritánov aktuálne neposkytuje, a to aj na základe doteraz nízkeho záujmu zo strany obyvateľov. V rámci základného poradenstva, mestská časť len inštruuje svojich klientov, aby sa obrátili na Bratislavský samosprávny kraj (BSK), ktorý služby monitorovacích zariadení prioritne poskytuje. Službu cez nich im sprostredkujeme. Stačí, ak budú kontaktovať našu oddelenie sociálnych vecí,“ uviedla.

Informácia o nízkom záujme zo strany obyvateľov je zaujímavá v kontexte vyjadrenia bratislavského župana Juraja Drobu, ktorý povedal: „O monitorovacie hodinky pre seniorov je veľký záujem a tak, ako pri iných sociálnych službách, ktoré poskytujeme, aj tu existuje poradovník. Od februára budú mať obyvatelia kraja k dispozícii celkovo 133 kusov. Ani tento počet však neuspokojí vysoký dopyt, a preto prosím všetkých o tr-

pezlivosť s čakacou dobou.“

Michal Feik, riaditeľ Odboru komunikácie a marketingu BSK, nás informoval, že BSK nevstúpil do projektu SOS gombík, ale v septembri 2022 do pilotného projektu s iným poskytovateľom sociálnej služby.

Princíp zostal rovnaký, nepretržitá komunikácia prostredníctvom signalizačného náramku (monitorovacie hodinky) napojeného na centrálny dispečing. Hovor sa realizuje cez hodinky, ktoré monitorujú aj zdravotný stav ako činnosť srdca, meranie tlaku, teploty tela, pohyb, oxysličenie krvi a obsahujú aj senzor pádu. „V roku 2023 bola táto sociálna služba na základe žiadosti zabezpečená 15 osobám s trvalým pobytom v Petržalke (zo 117 seniorov s trvalým pobytom v bratislavskom regióne, pozn. red.),“ uviedol s tým, že v rámci kraja klienti vyslali celkovo 6 295 signálov potreby pomoci. Priemerne bolo vyslaných 17 signálov denne.

Aby ste sa mohli stať prijímateľom sociálnej služby župy, potrebujete potvrdenie od ošetrojúceho lekára o nepriaznivom zdravotnom stave. Mesačný poplatok klienta za službu sú len tri eurá, zvyšok z cca 50-eurových nákladov na prevádzku na osobu/mesiac dopláca BSK. Tú stojí služba ročne vyše 60-tisíc eur.

(in)

foto: BSK

Vrany na sídlisku: Prekážajú vám alebo obdivujete, aké sú bystré?

Určite ste si ich všimli aj vy. Ako „hodujú“ pri otvorených kontajneroch alebo trpezlivo trhajú igelit, ak je v ňom niečo použiteľné zabalené. Aj ony sa pričiňujú o odpad na sídlisku. Keď som ich pozorovala pri kontajneroch, pristavil sa pri mne pán, ktorý mi tvrdil, že toto nie je jediná zloba, čo robia. Vraj ničia aj hniezda vrabcov, a preto tie z miest zmizli. Aká je pravda?

Inteligentné a chránené

„Na vašej fotografii je naša pôvodná vrana popolavá,“ hovorí Andrea Lešová, zooloგიčka ŠOP SR. Na Slovensku sa vyskytuje prevažne tento druh, ktorý nielenže preniká do miest, ale v posledných desaťročiach tu aj hniezdi. Zooloგიčka tvrdí, že príčiny nie sú dostatočne preskúmané, z krkavcovitých vtákov sa napríklad aj sojka ako výlučne lesný druh postupne adaptovala na mestské prostredie.

Vrany popolavé možno nie sú ideálnymi spoločníkmi pre mnohých obyvateľov sídlisk, sú to však zákonom chránené živočíchy, rovnako ako vrana čierna a havran čierny. Spoločenská hodnota jedného jedinca vrany popolavej je 300 eur, vrany čiernej dokonca 500 eur.

„Vrany patria medzi inteligentné vtáky. Sú schopné imitovať rôzne zvuky, vynikajú učelivosťou, dokonca na získavanie potravy dokážu používať aj nástroje, napríklad konárik na vyťahovanie lavičiek z dutín,“ hovorí zooloგიčka a mne sa pred očami zjaví obrázok ako hádzu orechy pod kolesá áut, aby ich rozbili za nich. Je fascinujúce to pozorovať.

Sú tieto bystré vtáky ohrozením pre iné vtáčie druhy? „Aj keď sú krkavcovité vtáky, vrátane vrany, považované za efektívnych predátorov iných druhov vtákov, vedecké štúdiá nepotvrdili ich významný vplyv na početnosť vtákov resp. ich vplyv bol menej významný ako iné vplyvy a prejavil sa hlavne v nižšej produktivite vtákov (úspešnosti hniezdenia, počte vyvedených mláďat počas hniezdenia, ...)

a nie v ich početnosti,“ vysvetľuje zooloგიčka.

Dodáva, že na niektoré druhy majú vrany dokonca pozitívny vplyv, a to stávaním

hniezd, ktoré využívajú iné vtáky, ktoré samy hniezda postaviť nedokážu, napríklad sojky alebo myšiarka ušatá. (in)

foto: in

Vrana popolavá je všezravec a prispôsobuje sa zdroju potravy. V jarnom období je to hmyz, pandravy, mäkkýše, drobné zemné cicavce na poliach, pri vodách obožľivé, ryby. Z rastlinnej potra-

vy sú to rôzne semená tráv, zemiaky, repa, rôzne bobule. Na jeseň aj ovocie či kukurica a v zime hľadá potravu aj na hnojiskách, smetiskách a pri odpadkových košoch v mestách.

ESTD. 2002

Pizza Carla

PUB

Otvorili sme pre Vás novú pobočku

Pizza Carla Pub Ovsíšte

Najkvalitnejšia pizza v Bratislave

Burgre, steaky, lokálne špeciality

Čapované piva Srijany

Živé prenosy

(Premier League, La liga, Liga majstrov ...)

Otvorené

Utorok - Nedel'a 11:00 - 23:00

Kde nás nájdete

Ovsištské námestie 1, Petržalka

pizzacarla.sk

...viac ako len pizza

Kluby ZDRAVIA

V PETRŽALKE V ROKU 2024

15. 2. PRIESADY. KEDY, ČO A AKO?
doc. Ing. Rastislav Lagaňa, PhD.

21. 3. PRESTAŇTE SA LUTOVAŤ
Mgr. Karol Badinský

18. 4. PREVENČIA ALZHAIMEROVEJ CHOROBY
MUDr. Milan Moskala

Vždy o 18:00 hod. / Vstup VOL'NÝ!

KDE: Wolkrova 4, BA – Petržalka (v zasadačke na prízemí)

Kontakt: Mgr. Juraj Turóci | 0948 526 722
bratislava.dotknisaneba.sk

Život a zdravie

TRIV

BYTÝ • KANCELÁRIE • TREZORY • KLAVÍRE

SŤAHOVANIE.sk

NÁKLADNÁ DOPRAVA
EXPORTNÉ BALENIE
SKLADOVANIE

0905 616 329
02/ 6542 2387

Keď som na Facebooku objavila túto skupinu otužilcov, názov ma tak pobavil, že som si povedala: S nimi vás zoznámim. A tak som v nedeľu o desiatej dorazila na ich pravidelný branc k žltému bufetu na Veľkom Draždiaku.

Tuniaky, čo lezú v zime do Draždiaka

▲ Tuniaky majú v skupine až 899 členov. Pevné jadro však tvorí 15-20 otužilcov.

Vonku je jeden stupeň, voda má tri, a „Tuniaky“ sa práve so smiechom vyzliekajú do plaviek. Ktosi doniesol sekerku na ľad. Predvoj skupiny vytvorí vo vode 'vaničku', odhodí najväčšie kryhy, zvyšok vlezie do vody bez zahánania. Ako do termálneho bazéna... Smejú sa. „Mám tak skrehnuté prsty, že nechty sú ako žiletky,“ počujem z vody. „Prečo si to robíme?“ pýta sa iný, ostatní sa smejú. „Lebo nás to baví,“ zaznie po chvíli odpoveď. „Alebo sme masochisti, to sa viac približuje realite...“ Zuzka po pár minútach vyjde, vezme fotoaparát – a mne sa nechce veriť – vracia

sa späť do vody. Tuniaky pózujú s kryhami. Ľad je udalosť aj pre nich. Nestáva sa každý rok, aby pokryl kraj jazera.

Až takýto šialený ja nikdy nebudem!

Petržalčanka Zuzana Fornadel, ktorá otužuje tretiu sezónu, je po šiestich minútach vonku. „Robím to väčšinou tak, že teplota vody plus dve minúty,“ hovorí mi a dodáva, že treba počúvať telo. „Každý si to nastaví, ako mu vyhovuje. Pozrite na týchto našich dvoch šialencov. Tí si dávajú dvadsať minút. A ako si tam rochnia. Ako keby boli vo wellnesse...“

Jeden z 'extrémistov' je Vlado Duranik. Keď konečne vylezie, všimne si, že krváca z malých rán. Porezal sa na ľade. „Tým, že je pokožka taká stuhnutá, stačí málo. Necítite to, hoci ľad je ako žiletka,“ konštatuje stoicky. Čakám, že sa začne strašnou rýchlosťou obliekať a on nič. Stojí v jed-

nej vrstve s krátkym rukávom. „Prečo sa neobliekate?“ pýtam sa ako klasický neznalec otužovania. „Toto mi zatiaľ stačí,“ reaguje. Vysvetľuje, že je dokonca lepšie nenaobliekať sa hneď, pretože chlad, ktorý telo vyžaruje, by nemal kam pod viacerými vrstvami uniknúť, a tak by mu mohla byť, paradoxne, väčšia zima.

Vlado Duranik býva neďaleko Draždiaka. Ukazuje na najbližšie domy. „To sem môžete chodiť aj každý deň,“ hovorím mu. „Však aj chodím,“ smeje sa. „Tento rok som dokonca začal s tým, že ráno o pol štvrtej, predtým, ako idem do roboty, prídem sem a oboplávam celý Draždiak. To, keď má voda 15 stupňov a viac. Hodinku plávania, okolo piatej som doma a idem do roboty.“

Otužuje tri roky. „Prvý rok som bol vyložený len v studenej sprche. Tú musím mať odvtedy každé ráno. Najhoršie bolo, keď sme boli minulý rok s manželkou na Taiwane, a tam nešla studená voda,“

◀ Peter Remiar si na začiatky otužovania vybral dosť kruté načasovanie. „Bol to rok, kedy sa ľudia na Draždiaku korčuľovali a my sme s motorovou pilou presekávali ľad,“ spomína.

hovorí a keď sa ho pýtam na prvotnú motiváciu len pokrčí ramenami: „Zmenil som životný štýl, mal som odrazu veľa energie, a nevedel som, čo s ňou, tak mi napadlo ísť sa schladiť. A to som asi pred 20 rokmi bol s manželkou v zime na prechádzke okolo Draždiaka, nejaký blázon liezol z vody úplne červený a ja som jej vtedy tvrdil: No až takýto šialený ja nikdy nebudem! A pozrite sa na mňa dnes. Keď je jazero zamrznuté, v dome na Záhošíe bolo, keď sme boli minulý rok s manželkou na Taiwane, a tam nešla studená voda,“

Ukazuje mi svoju webovú stránku duranik.sk. Na jednom videu presekáva ľad na jazere, na ďalšom robí v plavkách snehuliaka. Pohoda...

Z jazera rovno k vysávaču

Myslela som si, že Tuniaky vylezú z vody, oblečú sa a budú utekať do tepla domov. Omyl. Prichádza čas na čaj, koláčik a veselá debata pokračuje. „Pamätám sa, že sme začali na jeseň, voda mala asi 18 stupňov, my, že aká studená, strašne sme sa tešili, ako otužujeme,“ smejú sa Monika so Zuzkou, ktoré okrem otu-

žovania stíhajú aj beh a thajský box. Šport je vraj medzi otužilcami bežná aktivita...

Všimnem si, ako sa Zuzka trasie a pýtam sa, kedy sa dostane do normálu. „Necítim zimu, to je len reakcia organizmu,“ mávne rukou. „Ja doma chytím vysávač, povysávam byt a je mi teplo,“ povie Martin, čo opäť vyvolá smiech. A spokojnosť jeho mamy Moniky: „Nikto u nás nevysáva, len on.“

„Tak to ja si väčšinou doma ľahnem na gauč a zaspiem. Pravidelne ma vypne,“ nadviaže Peter Židek. Medzi Tuniakmi patrí k najstarším kusom. „Pred siedmimi rokmi som ukecal kolegu, aby ma vzal otužovať, chcel som to vyskúšať a zapáčilo sa mi to. Stačí prísť a mať vôľu. Telo to zvládne, to hlava robí problémy. Aspoň za mňa určite.“ Pýtam sa na vyššie motivácie, tvrdí, že prišli až neskôr. „Moje dve deti aj manželka

sú často chorí, mňa to len veľmi zriedka lízne a keď aj áno, väčšinou si jeden deň poležím a na druhý mi nič nie je.“

Ostatní pridávajú svoje skúsenosti, je tu živá debata, zaujme ma, že viacerých voda v lete neláka. „Neviem, čo v nej robiť,“ hovorí Peter. Reagujem, že teraz tiež veľa nerobí. „Áno, ale kratšie,“ odpovie so smiechom. „Vy ste takí veselí ľudia z tej zimy?“ pýtam sa. „Musíme. Inak by sme zamrzli.“ A zas sa všetci smejú.

Návykové otužovanie

„Tuniaky“ dal dokopy Peter Remiar. On sám začal otužovať v roku 2016. „Vyhecovali sme sa navzájom s kolegami, s ktorými máme spoločnú firmu.“ Vybral si dosť kruté načasovanie. „Bol to rok, kedy sa ľudia na Draždiaku korčuľovali a my sme s motorovou pilou presekávali ľad,“ spomína na začiatky s Ladovými

medvedmi. Onedlho založil vlastnú skupinu a ja sa pýtam, ako prišiel na „Tuniaky“. Bolo to vraj čaro nechcenej slovnnej hračky. „Pôvodne sme sa volali „Tí, čo lezú v zime do Draždiaka“. Ale raz som sa na nejakej akcii spýtal: „Sú tu njakí, čo lezú... Odvtedy sa voláme „Tuniaky, čo lezú v zime do Draždiaka“, pretože sa mi tá slovná hračka zapáčila.“

Hovorí, že skupina vznikla najmä preto, aby vytvorili v Petržalke komunitu plavcov a otužilcov a ľudia mali možnosť dohodnúť sa a ísť si s niekym zaplávať aj celoročne. Časy stretnutí boli počas týždňa rôzne, napríklad aj ráno o šiestej. A ako sa rozrastali, odštartovali pravidelné nedele s raňajkami alebo brancom, ktoré trvajú dodnes. Dokonca sa spolu s Vladom Paucom (zdraveotuzovanie.sk) venujú aj organizovaniu otužileckých akcií, ako bolo

▲ Stavať snehuliaka v plavkách? Pre Vladu Duranika vraj nič nezvyčajné.

napríklad Lampiónové plávanie na Zlatých pieskoch a podobnú akciu chystajú aj pre menej otužilých počas leta na Draždiaku.

Pozerám na veselú skupinku a hovorím Petrovi Remiarovi, že otužovanie vyzerá byť návykové. „Podľa mňa je. Je to ako so športom. Človek má v sebe sklon k závislosti, keď

to využije na šport či otužovanie, je to lepšie.“

Tuniaky sú otvorená skupina. „Ak sa chce niekto pridať, radi ho prijmeme medzi seba. Na začiatku je dôležité, aby človek neotužoval sám,“ dodáva Peter Remiar.

(in)

foto: Zuzana Fornadel, archív P. R., duranik.sk, in

www.centrumbaobab.sk

PODPORTE NÁS DAROVANÍM 2%

AJ DETI S VIACNÁSOBNÝM ZNEVÝHODNENÍM MÔŽU NAPREDOVAŤ

Postup nájdete na našej stránke
<https://www.centrumbaobab.sk/darujte-2>

ADVOKÁT

Mgr. Martin Oross
 Kontaktujte nás na
 0911 166 587
 advokat@oross.sk
 alebo navštívte
 www.ROSS.sk

Pomôže na Osuského zóna? Dajte nám vedieť

▲ Nieкто z miestnych si box dokreslil, zjavne sa mu zdalo, že samospráva naň zabudla.

Petržalka v rámci svojej parkovacej politiky zazónovala Háje 1 Juh, čím vytvorila ucelebnú zónu Háje 1, kde sa od 22. januára môže parkovať už len v modrých boxoch. Realita v podobe áut na neoznačených miestach rovno pod tabuľou „zóna“ ukazuje, že v niektorých lokalitách Petržalky sa obyvatelia budú trápiť s parkovaním aj po zazónovaní.

▲ Vstup do zóny z Romanovej na Ambroseho. Hneď tie dve autá vľavo parkujú mimo označených boxov.

Háje 1 Juh zahŕňa Ambroseho, Bradáčovu, Dudovu, Romanovu, Rovniankovu a Hrobákovu. Boli sme sa tam pozrieť po spustení zóny. Najväčším paradoxom boli autá zaparkované „nadvoko“ pri obrovskom nápis „zóna“ na zemi na Ambroseho a autá nedodržiavajúce pravidlá na

▲ Osuského. Tu je parkovanie na „odtláčenie“, bohužiaľ, bežné.

▲ Križovatka Osuského – Hrobáková: Autá nedodržiavajú pravidlá rovno pod značkou zóny, ktorej veľký nápis žiari aj na zemi.

križovatke Osuského – Hrobáková rovno pod značkou zóny. Nieкто z miestnych si box dokonca dokreslil, zjavne

sa mu zdalo, že samospráva naň zabudla.

V tejto zóne je veľa výškových panelákov, takže v ne-

Parkovisko-neparkovisko na Osuského 2-6. Samospráva sa snaží o zmenu účelu využitia plochy z ihriska na parkovisko. V tejto lokalite je to nevyhnutné.

urobíme maximum pre to, aby to bolo čo najkratšie. Ako sme však uviedli vyššie, plochu chceme do budúcnosti využiť ako oficiálne parkovisko so zakreslenými boxami,“ informovala samospráva na webe.

„Parkovanie na Osuského je jedna veľká katastrofa...“

vyjadril sa jeden z obyvateľov v diskusii na facebookovej stránke samosprávy. Nasledujúce týždne ukážu, či sa situácia s parkovaním po zazónovaní samosprávou zlepší. Už teraz je však jasné, že Petržalka svojimi zónami ukazuje mestu možné riziká, ktoré ich čakajú, ale aj tipy na vylepšenie, keď v lokalite bude zavádzať PAAS.

Celomestská parkovacia politika PAAS by sa podľa starostu Hrčku mala v druhom polroku 2024 zaviesť v lokalitách Háje 2 a Háje 3. Najmä na začiatku Mlynavičovej na ňu čakajú ako na spasenie. Autá tu parkujú po oboch stranách ulice a hoci je komunikácia obojsmerná, je tu reálny voľný priestor len vo veľkosti jedného jazdného pruhu. Výsledkom sú denné kolízie. Ako informovala samospráva na svojom portáli podnety.petrzalka.sk, „kolegovia z magistrátu pripravili projekt organizácie dopravy so zjednosmerným cestou, po novom teda bude pozdĺžne parkovanie po oboch stranách cesty.“ (in)

foto: Matúš Husár, in

Petržalka môže zazónovať len tie ulice, ktoré má v správe. Hlavné ťahy, po ktorých chodí MHD, má v správe hlavné mesto. Práve na nich potom parkujú autá, ktoré boli vyhnané zo zóny.

V Hájoch 1 je to najväčšími vidieť na Romanovej. Aj v nezazónovaných častiach Petržalky sa však nerezidenti a po chodníkovej novele aj rezidenti sťahujú na hlavné cesty. Tým, že autá obsadia celý jazdný pruh, sa vychádzanie z bočnej cesty stáva obťažnejšie, pretože je neprehľadné. Tak je to napríklad na Mamateyovej pri obchodnom centre.

▲ Romanova. Hoci je v zóne, parkovať tu môže aj celé týždne ktokoľvek. Zmeniť by sa to malo na jar tohto roka.

Autá obsadzujú pruhy na hlavných ťahoch

red.),“ uviedla samospráva v diskusii na svojom facebookovom profile. „Ako však vidíte, do tohto momentu nám k tomu súhlas nedali a parkovanie na týchto cestách teda zostáva neregulované.“

Podľa starostu Jána Hrčku napríklad na Budatínskej mala mestská časť prisľúbené od magistrátu, že najneskôr do konca roka 2023 mesto

zareguluje parkovanie na magistrátnej ceste v prospech rezidentov. „Je táto regulácia ešte v pláne? Prečo mesto neumožní Petržalke zaregulovať aj hlavné ťahy?“ pýtali sme sa na magistráte. „Vybrané cesty 1. a 2. triedy v MČ Petržalka mimo aktuálne regulovanej zóny PAAS plánujeme po dohode s MČ Petržalka zaradiť do Petržalského parkovacieho systému. Aktuálne prebieha pripomienkovanie projektov organizácie dopravy medzi Magistrátom a mestskou časťou. Po schválení a určení dopravného značenia bude nasledovať jeho realizácia v teréne (predpoklad 2Q/2024),“ reagoval hovorca magistrátu Peter Bubla.

Verme, že cesty budú vyberané s ohľadom na to, že PAAS sa do niektorých lokalít Petržalky dostane až v roku 2025. (in)

foto: Matúš Husár, in

DONGFENG

MOTOR PARTNER S.R.O.

Panonská cesta 22. 851 04 Bratislava

www.motorpartner.dfmotor.sk

dongfeng.motorpartner.sk

+421 945 595 426

U-TOUR

Stvorené na vaše dobrodružstvo

Variabilné 7-miestne MPV

GENESIS

Prednáša:
Mgr. Pavel Moudrý

PRADEJINY PLANÉTY ZEM

Interaktívne štúdium prvej knihy Biblie – knihy GENESIS, ktorá odhaľuje oveľa viac, než len počiatok života na Zemi. Začiatok vždy o 18:00 hod.

- 14. 2. ZEM SA STÁVA DEJISKOM duchovnej „Hviezdnej vojny“
- 21. 2. PRVÁ VRAŽDA v dejinách ľudstva
- 28. 2. RODOKMENE – nudný zoznam, alebo text plný skrytých pokladov?
- 6. 3. ZAČIATOK KONCA prvej vyspelej civilizácie na Zemi
- 13. 3. GLOBÁLNA KATASTROFA – reštart Zeme
- 20. 3. KONIEC POTOPY

Ďalšie nasledovné témy nájdete na bratislava.dotknisaneba.sk

Wolkrova 4 | BRATISLAVA – PETRŽALKA (v zasadačke na prízemí)
MHD: 83, 84, 88, 92, 99, 192 (zastávka Hálova)
Kontakt: Juraj Turóci | 0948 526 722 | Vstup VOLNÝ

Urbanisti z Gehl Architects: V dobrom meste ľudia radi trávia čas

Gehl Architects je medzinárodná architektonická a urbanistická spoločnosť založená dánskym architektom Janom Gehlom, jedným z priekopníkov mestotvorby orientovanej na peších a cyklistov. Jeho ateliér sa zameriava na zvyšovanie kvality verejných priestorov a život nielen v budovách, ale najmä medzi nimi. V Bratislave sa odborníci tohto ateliéru venujú revitalizácii niektorých bývalých priemyselných oblastí, napríklad zóny Nové Lido na pravom brehu Dunaja. V rozhovore odpovedajú Morten Kjer Jeppesen (MKJ), vedúci európskeho tímu pre masterplanning a dizajn, a urbanistka a architektka Yaxin Wang (YW).

Ako má podľa vás vyzeráť ideálne mesto pre ľudí?

MKJ: Nezameral by som sa na to, ako by malo vyzeráť, ale ako by sa v ňom ľudia mali cítiť. Mesto, v ktorom sa ľudia stretávajú vo verejných priestoroch, v ktorom chcú tráviť čas, v ktorom sa radi

prechádzajú či bicyklujú. Využívajú jeho rozličné funkcie a neslúži iba ako priestor, cez ktorý sa autom doprava do práce a zase domov. Mesto je dobré vtedy, keď v ňom jeho obyvatelia chcú tráviť čas.

Akými princípmi sa riadite pri navrhovaní

nových verejných priestorov, štvrtí či miest?

MKJ: Kladieme dôraz na to, aby sa v nich ľudia cítili bezpečne, aby v nich radi trávil čas, aby v nich bola dobrá mikroklima a zároveň, aby boli chránené pred prírodnými živlami a podobne. Či už pracujeme na stratégii rozvoja veľkého mesta, alebo malej komunity, analyzujeme atmosféru a snažíme sa pochopiť život na danom mieste a až následne navrhujeme dizajn, ktorý podporí súčasný život v meste a vyrastie „okolo“ toho, čo tu už existuje. Náš prístup je teda opačný, ako pri tradičných architektonických návrhoch – začíname verejnými priestormi, pokračujeme infraštruktúrou a budovy navrhujeme až nakoniec.

Aká dôležitá je pri modernom rozvoji mesta komunita a dôraz na jej tvorenie v nových mestských štvrtiach a priestoroch?

MKJ: Bez komunit by sa ľudia v meste necítili bezpečne a nechceli by v ňom tráviť čas. Vždy sa snažíme pochopiť, aké komunity sa tu v súčasnosti nachádzajú a ako môžeme podporiť vznik ďalších.

YW: Samozrejme, závisí od konkrétneho mes-

ta, keďže ľudia v rôznych kútoch sveta majú rôzny spôsob života. Kľúčové je sledovať a pochopiť, čo sa v danej štvrti či mestskej časti deje, a tomu prispôbiť riešenia. V našej spoločnosti máme tím sociológov a ďalších odborníkov, ktorí riešia, ako čo najlepšie porozumieť špecifikám verejného priestoru. Pre mňa osobne je najdôležitejšie zažiť to miesto osobne na vlastnej koži a porozumieť mu.

Veľkou témou pri vytváraní miest pre život je udržateľnosť. Ako sa pozeráte na tento trend a ako ho aplikujete pri vašich návrhoch?

YW: Nemyslím si, že ide o trend, ale o nutnosť, ktorá musí byť našou prioritou, ak chceme aj v budúcnosti mať dostatok priestoru pre kvalitný život. Naše návrhy musia zohľadňovať stovky rokov v budúcnosti. Celý svet čelí výzvam spojeným s ekológiou a ochranou životného prostredia a ak sa nebudeme správať udržateľnejšie, prideme o našu planétu – miesto, kde žijeme.

Aké sú princípy udržateľnosti, ktorými sa môžu riadiť mestá, ale i developeri či samotní obyvatelia a prispieť tak k lepšej budúcnosti?

MKJ: Vidím, že v Bratislave je hlavnou témou mobilita. Nehovorím, že autá by mali byť zakázané, no ľudia by mali možnosť si vybrať z viacerých rovnako kvalitných a dostupných možností. Mať viacero spôsobov, ako byť mobilný v meste – či už bicyklom, hromadnou dopravou, pešo, ale aj autom – umožní ľuďom vybrať si tú udržateľnejšiu variantu, najmä, keď im mesto vysvetlí, aké sú jej benefity nielen pre prírodu, ale aj pre nich samotných. S tým súvisí aj zdravie, a to nielen fyzické, ale aj mentálne, pobyt na čerstvom vzduchu či vzťah k mestu, v ktorom žijeme, ktorý si najlepšie vybudujeme, keď v ňom budeme tráviť viac času.

YW: Pochádzam z Číny, kde vo veľkých mestách výborne funguje metro, ktoré som často využívala. Kým som sa nepresťahovala do Dánska, bicykel som nikdy nevlastnila, no infraštruktúra pre cyklistov je tam taká dobrá, že ide skutočne o najrýchlejší spôsob, ako sa môžem dostať do práce. Keď som teraz prvýkrát navštívila Bratislavu, hovorila som si, že to mesto je také kompaktné a oproti čínskym metropolám malé, že sa pýtam, načo sú vôbec ľuďom autá.

Ako hodnotíte Bratislavu z hľadiska udržateľnosti? Ktoré opatrenia sú v tomto smere podľa vás dobré, a kde vidíte priestor pre zlepšenie?

MKJ: Bratislava som navštívila viackrát a vždy ma nadchne história, ktorú tu nachádzame z rôznych období. Takisto je výrazne prepojená s prírodou, či už vďaka rieke, ktorá tečie jej stredom, alebo množstvom zelene, ktorá výrazne zasahuje do jej územia. Takéto množstvo zelene je pre európske mestá výnimočné. Vnímame veľký posun k lepšiemu, vidím veľa električiek, novovznikajúce zelené verejné priestory aj nové cyklotrasy, hoci nie každý tieto zmeny spočiatku ocení.

Pôsobíte v Kodani, o ktorej sa dá povedať, že je hlavným mestom cyklistiky na svete. Aká bola

Morten Kjer Jeppesen:

Náš prístup je opačný, ako pri tradičných architektonických návrhoch – začíname verejnými priestormi, pokračujeme infraštruktúrou a budovy navrhujeme až nakoniec.

Yaxin Wang:

Mestá si postupne uvedomujú hodnotu nábrežných priestorov. Keď ľuďom dáte možnosť tráviť čas pri vode, využijú ju.

cesta tohto mesta do stavu, kde je dnes, a vidíte prípadné podobnosti s Bratislavou?

MKJ: Kodaň je podobná Bratislave, no nemá takú bohatú históriu a je jednoduššia. Pred pár desiatkami rokmi sme aj tu uprednostňovali dopravu osobnými autami a táto zmena myslenia a kultúry trvala veľmi dlho. Vnímame aj kritiku niektorých opatrení v Bratislave, ktoré uprednostňujú cyklistov, pretože sú údajne určené iba pre pár desiatok ľudí. Niekde však tá zmena začať musí a jej kvalita sa ukáže, až keď bude súčasťou celomestskej siete.

YW: V Kodani je bicyklovanie najrýchlejší spôsob, ako sa prepraviť do školy či do práce. Väčšina ľudí tu nebicikluje kvôli fyzickej aktivite alebo ušetreniu peňazí, ale preto, že je to najjednoduchšie. V Bratislave je táto infraštruktúra v zárodku a je príliš skoro hodnotiť prvé kroky, no keď vznikne širšia sieť, jej obyvatelia budú mať skutočne na výber a vtedy sa ukáže, ktorý spôsob prepravy uprednostnia.

V Bratislave s kolegami participujete na viacerých projektoch revitalizácie bývalých fabriek či industriálnych oblastí, vrátane Nového Lida. Ako k týmto projektom pristupujete?

MKJ: Veľa z našich projektov po celom svete sa sústreďí na transformáciu post-industriálnych území na plnohodnotné súčasť mesta. Tieto oblasti vrátane Nového Lida sa často nachádzajú v blízkosti centier miest, a preto sú atraktívnymi pre developerov. Tiež to znamená, že väčšinou sa v ich okolí nachádza dobrá občianska vybavenosť, vybudovaná infraštruktúra či dostatok služieb. V Novom Lide sa podieľame na návrhu novej udržateľnej mestskej štvrti so zmiešaným využitím, v ktorej bude priestor pre voľnočasové aktivity a trávenie kvalitného času v spoločných priestoroch.

Máte skúsenosti aj s revitalizáciou území nachádzajúcich sa pri nábreží?

MKJ: V minulosti predstavovala voda najmä dopravnú infraštruktúru a ľahký spôsob prepravy a vstupu do mesta. Zmeniť tieto industrializované zóny na kvalitný priestor pre život a vrátiť ľudí k vode je trendom posledných desaťročí a vnímame ho ako prioritu mnohých európskych miest. V Novom Lide vidíme podobnú príležitosť, ide o veľkú oblasť, v ktorej prepojenie na vodu úplne absentuje, a našim spoločným cieľom je ho obnoviť a urobiť z rieky Dunaj súčasť verejného priestoru s možnosťami trávenia voľného času.

YW: Podieľala som sa na viacerých projektoch revitalizácie nábrežných zón, napríklad v Newcastle či v rôznych čínskych mestách. Mestá si postupne uvedomujú hodnotu nábrežných priestorov a v Kodani k nim pristúpili zaujímavo, keď ich pretvorili takmer až na ihriská. Rovnaký potenciál vidím v oblasti Nového Lida, kde to žije aj napriek industriálnemu charakteru územia, videli sme športovcov, veslárov a podobne. Keď ľuďom dáte možnosť tráviť čas pri vode, využijú ju, a tento potenciál chceme v Novom Lide naplniť. ■

► Pokračovanie zo strany 1

„Auto za pár stoviek bolo určené na jednu cestu a napokon vydržalo viac ako 16-tisíc kilometrov,“ usmeje sa Eliška. Z Petržalky až na frontovú líniu - Charkov, Donbas, Záporožie, Cherson – a späť. Prežila nočný nálet rakety do bytovky, výbuchy kazetovej munície nad hlavou, na kolegov-dobrovoľníkoví videla, čo dokážu plastové míny nedohľadateľné detektormi, ktoré vás nemajú zabiť, „len“ odtrhnúť končatinu. Videla vypálené domy, zhorené autá, na cestách, kde ju musia prevádzať miestni, keďže okolie je často zamínované. V charkovskej Saltivke bola za ľudmi, ktorí žijú v polorozpadnutých panelákoch, pretože nemajú kam ísť. Do zničených dedín, kde zostali len tí, ktorí neboli schopní odísť, priviezla piecky a generátory, trvanlivé potra-

▲ Generátor, piecky a humanitárna pomoc. Ľudia na vidieku sú vďační aj za prázdne papierové krabice, ktoré jej zostanú, keď vyloží potraviny.

▲ Prvé generátory viezla na Ukrajinu v novembri 2022. Tento lekárom v nemocnici v Malej Danylovke.

▲ Cestou na Ukrajinu berie v dnes už druhej, väčšej dodávke, tovar, ktorý jej na Slovensku poskytli ľudia a firmy bezplatne. Na Ukrajinu potom vo veľkoskladoch nakupuje za peniaze zo svojho transparentného účtu už konkrétne veci, o ktoré požiadajú v dedinách.

za mydlo za dvadsať centov, skromní, a hoci by sami potrebovali, pošlú vás s tovarom k susedovi, ktorý to potrebuje viac.“

Nerobím zo seba hrdinku, počúvam domácich

Eliška je živnostníčka, venuje sa predaju zdravotníckeho materiálu a logistike. Mesiac, dva, doma tvrdo pracuje,

potom vyráža na 10 až 14 dní na Ukrajinu. Každú cestu - jedna vyjde na 2000-3000 eur - starostlivo plánuje. Kontakty na miestne dobrovoľnícke organizácie jej sprostredkovali priatelia, u ktorých počas 2200-kilometrovej cesty tam aj prespáva. Cestou na Ukrajinu berie v dnes už druhej, väčšej dodávke, tovar, ktorý jej na Slovensku poskytli

ľudia a firmy bezplatne. Na Ukrajinu potom vo veľkoskladoch nakupuje za peniaze zo svojho transparentného účtu už konkrétne veci, o ktoré požiadajú v dedinách. „Dediny, kde je 20 ľudí, tam už nie je starosta. Tam sú ženy, ktoré si musia povedať, že to zvládnú, keď muži bojujú. Ja na ne dostanem kontakt, povedia mi, čo im chýba. Napríklad, keď vybuchla chersonská priehrada, tak som kupovala fúriky, lopaty a rukavice. Inde je to generátor, aby mohla fungovať ambulancia. Niekde potrebujú sviečky, lebo nemajú elektrinu, inde minerálky, lebo nemajú pitnú vodu...“

Po večeroch to Eliška baličkuje. Aby sa dostalo každému.

Na cestu, kde sa ráta, že denne prejde 600 až 800 kilometrov, ide niekedy sama, niekedy aj s kamarátom či známym. „Na Ukrajinu sa však nechávam sprevádzať miestnymi dobrovoľníkmi alebo vojakmi, ktorí mi pomáhajú dostať sa bezpečne do dedín. Nerobím zo seba hrdinku, počúvam domácich. Mojou snahou je pomáhať tak, aby nemuseli pomáhať oni mne,“ hovorí a dodáva, že cestuje aj v nepriestrelnej veste a prilbe a nepripútaná. Nikdy totiž nevie, kedy bude treba opustiť auto.

V dedinách, kam sa nedostanú iné organizácie, napríklad preto, lebo tam majú

▲ Viete si predstaviť, aký náročný vedú život?

zakázaný vstup alebo sú nedostupné pre humanitárne kamióny pre zničenú infraštruktúru, sa chce väčšina ľudí aj rozprávať. „Nie vždy sa to dá. Niekedy mám na vyloženie tovaru len minúty. Ak je ale priestor, snažím sa ich presvedčiť, aby sa evakovali. Pár ľudí som už presunula vo svojej dodávke v rámci Ukrajiny, pár ľudí vzala na Slovensko, aby si prišli oddýchnuť aspoň na mesiac.“

Odmietol niekedy niekto jej pomoc? „Áno, raz babušky, ktoré mi povedali, že 'oni čakajú na ruských osloboditeľov'...“

Dokedy vydržia?

„Dá sa na vojnu zvyknúť?“ pýtam sa, lebo v jednom rozhovore Eliška povedala, že v istom ukrajinskom mestečku vypli sirény, lebo ich stresovali viac ako samotný nálet. „Už ich aj vrátili späť,“ reaguje a zamyslí sa: „Je rozdiel, v akej oblasti sa nachádzate. Keď ste v Donbase, kde je vojna od roku 2014,

„Auto za pár stoviek bolo určené na jednu cestu a napokon vydržalo viac ako 16-tisíc kilometrov,“ usmeje sa Eliška. Z Petržalky až na frontovú líniu - Charkov, Donbas, Záporožie, Cherson – a späť.

tak tí ľudia sú mentálne odolnejší. V Bachmute som zažila ľudí, ktorí boli deväť mesiacov v podzemí a boli vnútorne pevní. V Charkove je to zas niečo iné. Tam boli ľudia zvyknutí na mier. Moje kamarátky prišli o manželov. To boli muži, ktorí vyštudovali bankovníctvo

▲ V dedine Blahodatne, medzi mykolajivskou a chersonskou oblasťou. Jej okolie je celé zamínované.

▲ Ženy v podzemí v Bachmute.

a ocitli sa v zákopoch... Nie každý dokáže bojovať. Mám kamaráta, otec dvoch detí s hypotékou... Už dva roky nebol na ulici, lebo sa bojí, že by ho mohli „odviesť“. Tvrdá mobilizácia je totiž na ulici, v autobuse, aj v robote. A tak vôbec nechodí von. Nakupovať chodí len manželka,“ hovorí Eliška a tvrdí, že atmosféra sa na Ukrajine zhoršuje.

„Po dvoch rokoch sú všetci vyčerpaní. Väčšina Ukrajincov bolo na začiatku nabudených, brali si dovo-

„Je pravda, že na Ukrajinu je stále menej a menej dobrovoľníkov. Väčšina pomáha vojakom. Ja som chcela pomáhať civilistom,“ hovorí Eliška, ktorá tam podobne fungujúcu ženu ako je sama, nestretla.

lenky, aby mohli bojovať. Dnes tí, ktorí mali peniaze, odišli do zahraničia, zranení sú zranení, a tí, čo sú aj pripravení zomrieť – skôr

za Cherson, ako za Donbas – nemajú zbrane. Vojna sa vlečie, často sa bojuje o úplne zničené územia. A zatiaľ v meste čoraz viac chýbajú muži. Klasický elektrikár je už luxus.“

A ona sama? Ešte vládze? „Áno, ale veľmi ma demotivuje, že to nemá koniec. Kiežby vojna tento rok skončila,“ dodáva. Ak chcete prispieť na Eliškinu ďalšiu cestu, viac info aj transparentný

účet nájdete na webe www.elipomaha.sk. Za materiálnu aj finančnú podporu bude vďačná. (in)

foto: Archív E. H.

FÉROVÝ AUTOSERVIS
 Pandónska cesta 24
 85104 Bratislava
 Telefón: +421 917 459 966
 +421 905 245 000

NAŠE SLUŽBY

- Kompletná servisná prehliadka vozidla
- Kontrola vozidla pred kúpou
- Príprava a vykonanie STK a emisnej kontroly
- Výmena motorových olejov
- Pneuservis
- Test tlmičov a bŕzd
- Výmena brzdovej a chladiacej kvapaliny
- Výmena olejov manuálnych prevodoviek
- Nastavenie geometrie vozidla
- Údržba autoklimatizácie
- Diagnostika elektroniky vozidla
- Predaj a výmena akumulátorov
- Mechanické opravy: rozvody, spojky, brzdy...
- Odborná montáž ťažných zariadení
- Klampiarske a lakovnicke práce
- AUTOSKLO – opravy a výmeny

EUROREPAR
 CAR SERVICE

SERVIS A OPRAVY VŠETKÝCH ZNACIEK

Akoby si Petržalka nachádzala cestu späť. K tomu dobrému, čo tu kedysi bolo

Dokument režisérky Jany Durajovej (36) Lúky, Dvory, Háje o konci starej Petržalky a počiatkoch nového sídliska vyvolal veľa emócií. Aj preto sa režisérka rozhodla spraviť z neho dlhometrážny film. Teraz hľadá respondentov, ktorí sa chcú podeliť o svoje spomienky. „Chcela by som, aby sme si ten film vytvorili spolu,“ hovorí.

▲ Prekrývanie minulosti a súčasnosti. Dvojexpozícia bola v dokumente použitá neraz.

▲ Z dokumentu Lúky, Dvory, Háje.

Premietanie dokumentu, ktoré sa uskutočnilo aj vďaka Nadácii Mesta Bratislavy, tesne pred Vianocami v DK Lúky bolo darčekom k 50. výročiu novej Petržalky. Paradoxne, film je silný najmä pre výpovede Staropetržalčanov a prekrývanie minulosti a súčasnosti v jednom obraze, tzv. dvojexpozíciu, vďaka ktorej vidíte, na stroskách čoho, boli postavené dnešné paneláky. Mikropříbehy odhaľujú osudy ľudí z rodinných domov, ktorí museli zo dňa na deň zmeniť život. „Mnohí majú pocit, že stratili všetko, na čo boli zvyknutí. Mám zaznamenaný príbeh, ako sa rozpadla rodina, pretože manželka chcela ísť do paneláku a manžel nie. Tak tri roky žili oddelene,“ hovorí Jana

Durajová a ľutuje, že sa do filmu nedostanú celé rozhovory. Niekedy sú totiž príbehy silnejšie, keď sú vypovedané celé. Spomína na šesťčlennú rodinu, ktorá žila v jednej izbe malého domu a nové byty boli pre nich úľavou. Ale aj na starých ľudí, ktorých sťahovanie zlomilo. „Boli zvyknutí tráviť

čas na záhradke, pred domom sa zhovárať so susedmi, odrazu nemali čo robiť. Veď na novom sídlisku sa nedalo nikde ani prejsť.“

Režisérku zaujímali aj spôsoby vyrovnávania sa s touto traumou. „Mnoho ľudí zoberalo byt, boli radi, že majú teplo a teplú vodu, ale začali viac navštevovať príbuzných, ktorí bývali v domoch. Chodili k nim na víkendy, na prázdniny s deťmi. Alebo tí, čo sa s búraním starej Petržalky najviac nevedeli zmieriť, sa presťahovali úplne mimo Petržalky, dokonca Bratislavy. Neboli schopní tu zostať,“ hovorí Jana Durajová.

Tvrdí, že vyrovnáť sa s realitou im pomohli aj stretávky Staropetržalčanov. „Vraj na tej prvej len plakali. Od dojatia, že sa stretli po toľkých rokoch. My si totiž neuvedomujeme, že oni nestratili len domovy, ale aj priateľov, susedov... Vtedy nebol internet, aby ľahko obnovili kontakt. Až sociálne

siete im pomohli prepojiť sa a stretnúť s ľuďmi, o ktorých nemali dlhé roky žiadne správy.“

„Môcť hrdlo povedať: Som Petržalčan!“

▲ Kde trávi Jana Durajová v Petržalke svoj voľný čas najradšej? „Mám rada cestu okolo kaplnky, Šúgovský špic pri Dunaji, sem sa chodím prechádzať, keď si chcem oddýchnuť, a, samozrejme, Malý a Veľký Draždiak,“ hovorí.

nebola zelená lúka, na ktorej postavili sídlisko. Má zmysel zachovať spomienky pamätníkov aj pre generácie, ktoré prídu po nás. Ale dá sa na to nadviazať. Aj preto sme sa rozhodli spraviť z nášho krátkometrážneho filmu dlhometrážny a dopovedať aj, ako sa tu žije dnes. A žije sa tu dobre. Aj mne,“ hovorí Jana Durajová, ktorá nechce vynechať ani ťažké deväťdesiate roky, ani tie miléniové, kedy sa Petržalka začala meniť. „Z môjho pohľadu akoby sme sa dnes znova vracali k tomu pôvodnému prostrediu a atmosfére. Petržalka, tým, že je za Dunajom, bola vždy

také mesto v meste. Dnes už tu síce nemáme vidiecke prostredie, ale stále je tu príroda na dosah, a ľudia sem chodia kvôli nej z celej Bratislavy ako kedysi. A atmosféra... čas tu plynie pomalšie, život nie je taký rýchly ako v meste.“ Dodávam že, asi nikto z Bratislavčanov nehovorí s takou hrdosťou „Som Račan, či Novomesťan...“, ako hovoríme my: Som Petržalčan!“ Súhlasí. „Akoby si Petržalka nachádzala cestu späť. K tomu dobrému, čo tu kedysi bolo.“

Chcete byť vo filme? Jana Durajová pritom v Petržalke nevyrastala. V štrnástich sa s rodičmi presťahovala do Bratislavy, žili na Račianskom mýte. Pred jedenástimi rokmi, keď študovala na VŠMU, však v Petržalke trávila veľa času s vtedajším priateľom. „A keď som sa rozhodovala, o čom urobím film v rámci svojej bakalárskej práce, našla som článok o starej Petržalke. Vždy ma zaujímala história, kultúra a premena identity človeka, takže bolo rozhodnuté,“ hovorí režisérka, ktorej najnovší dokument Pozor, padá SNG!, ste mohli donedávna vidieť v kinách. Režirovala ho spolu s Lenou Kušnierikovou a sú naň výborné ohlasy. (Viac o jej práci na www.janadura-jova.com)

Chcete byť vo filme?

Keď pripravovala dokument Lúky, Dvory, Háje, zis-

tila, že zdrojov o petržalskej histórii veľa nie je. „Tak som šla na petržalský cintorín a začala sa zhovárať s ľuďmi,“ spomína a dodáva, že v tom čase spracovávala príbeh Petržalky z pohľadu človeka, ktorý v nej nežil. „Lenže potom som v Petržalke začala bývať a cítila som čoraz väčšiu potrebu vyrozprávať jej príbeh komplexnejšie.“

▲ Dokument chcelo vidieť aj mnoho Staropetržalčanov, ktorí zostali diskutovať s režisérkou aj po jeho skončení.

Boli sme na swape v tržnici

Trpezlivosť...

Swap (výmena) v Petržalskej tržnici koncom januára bol prvý, ktorý som kedy absolvovala, preto som si myslela, že je štandard na podobných podujatiach najskôr si vystáť 40-minútový rad a potom v adrenalínovej rýchlosti vybrať nejaké veci na výmenu, aby mohli do malého priestoru vojsť ďalší.

Swap začal v sobotu o desiatej, my prichádzame okolo dvanástej a staviame sa do dlhočízneho radu. Každý má v rukách tašku s oblečením, ktoré už nechce nosiť, ale niekoho iného môže stále potešiť. Maximálne 15 kusov, píše sa v stránke organizátora Pomalo. Za každý kus dostanete žetón, ktorý môžete vymeniť za iný kus oblečenia.

Nechápala som, ako swap systém funguje, kým som to nevidela na vlastné oči. Jedna pani preberá oblečenie, ďalšia mení vybrané za žetóny. V malom výklenku je 5-6 ľudí, ktorí veci preberú, dajú na vešiaky a do obehu pre návštevníkov. Vedľa radu sú stoličky, kde si posedíte s neminutými žetónmi a čakáte, kým sa oblečenie obmení. Logiku to má.

Vystáť rad nebol až taký problém. Tým bol skôr samotný výber. V malom priestore, ľudia natlačení pred pár stojanmi, bolo to trochu o adrenalíne a trocha o šťastí, či práve počas vašich pätnástich minút, ktoré ste strávili vnútri, objavíte niečo, čo sa vám páči. Na skúšobné kabínky, ktoré boli tiež k dispozícii som nemala ani pomyslenie. Pár kuskov sme aj s kamarátkami doslova „zhrabli“, viac sme sa však tešili, že naše veci niekoho potešia ako zo swap-

▲ ...nové veci do šatníka prináša. Alebo aj nie. Swap je aj o šťastí.

nutých vecí samotných. Na facebookovej stránke Pomalo som si potom čítala reakcie návštevníčok, ktoré swapy poznajú, a prevládalo skôr sklamanie. Najviac im prekážala nezvládnutá organizácia, malé priestory a veľa oblečenia, ktoré už je nenošiteľné. „Už sme pár swapov prešli, tento jediný bol iba strata času. Palec hore len za milých ľudí,“ napísala jedna z účastníčok. „Na swapy chodievam a vždy si aspoň jeden pekný kúsok vyberiem. Dnes som tam nechala tašku pekného oblečenia a po hodine čakania som strávila 10 minút medzi stojanmi a so znechutením pozerala na tie vešiaky. Ďalšie oblečenie pri niekoho potešia ako zo swap-

sa mi zdalo pretriedené,“ napísala iná. Tím Pomalo sa v reakcii ospravedlnil a pripustil, že „veľký počet návštevníkov výrazne prevyšoval kapacitné možnosti priestoru, ktorý bol na podujatie vyhradený“. Ani proces triedenia podľa nich nebol taký hladký ako mal byť, preto sľubujú zmenu. „V riešení sú aj priestory,“ napísala nám Margaréta Štompfová z tímu Pomalo. Najbližší Swap v Petržalskej tržnici organizujú 24. februára, a ľudia im, myslím, ešte dajú šancu. Swapy sú totiž aktuálne veľmi obľúbené, je to eko obnova šatníka, v Petržalke navyše bez vstupného, neprekvapil by ma preto rad aj na budúce. (in) foto: in

▲ Premietanie v DK Lúky pred Vianocami.

Víziou starostu Petržalky Jána Hrčku je, aby si Petržalka spravovala svoje športoviská sama. „Snažím sa postupne celú športovú infraštruktúru zaradiť pod správu mestskej časti a vytvoriť taký petržalský STaRZ,“ vyjadril sa v online diskusii s obyvateľmi s tým, že v budúcnosti by mal vzniknúť jednotný rezervачný systém, v ktorom si záujemcovia budú vedieť pozrieť čo, kde a za akých podmienok je aktuálne k dispozícii.

Petržalka získala z Fondu na podporu športu dotáciu na modernizáciu ŠH na Prokofievovej vo výške 339 630,25 eura, pridala vlastných pol milióna eur a už minulý rok začala s rekonštrukciou. Po jej skončení ju však neplánuje prenajať inému subjektu, bude ju prevádzkovať sama. „V minulosti bolo zvykom prenajímať školské areály a telocvične súkromným subjektom, pretože obec mala pocit, že to budú spravovať lepšie,“ vyjadril sa Hrčka, ktorý s tou filozofiou nesúhlasí, a preto samospráva aktuálne prehodnocuje viaceré prenájmy športovísk. To sa bude diať aj v prípade Pengymu, Znievskej a Gercenovej, ktoré boli od roku 2006 a 2007 prenajaté na 20 rokov. A týka sa to aktuálne aj niektorých školských areálov prebudovaných na tenisové kurty, ktoré subjekty ďalej pre-

najímali. Postupne, ako nájmy končia, je plán, aby ich začala prevádzkovať mestská časť. „Dôvod je jednoduchý: je to majetok mestskej časti, prečo by ho mal ďalej prenajímať niekto iný?“ argumentuje starosta. Tvrdí, že mestská časť dokáže v mnohých prípadoch prevádzkovať športovisko rovnako funkčne, navyše, v doobedňajších hodinách, keď je o komerčné nájmy minimálny záujem, vie haly či telocvične poskytnúť pre seniorov, materské či základné školy, a to aj bezplatne. „To je pridaná hodnota, ak športovisko prevádzkuje mestská časť,“ tvrdí starosta. Cieľom totiž je, aby sa športovisko využívalo čo najviac pre potreby Petržalčanov. Športoviská sú v jeho trojke hlavných priorit pre toto volebné obdobie, keďže v Petržalke ich stále nie

Športová hala Prokofievova ako test „petržalského STaRZ-u“

je dosť. „Mám predsavzatie, aby na konci volebného obdobia mala Petržalka jednu z najlepších športových infraštruktúr v Bratislave,“ dodal.

Prenajmite si telocvičňu

Hoci ŠH Prokofievova čaká ešte druhá fáza obnovy, ktorá bude zahŕňať šatne a vonkajšie plášť, aktuálne už mestská časť ponúka prenájom vnútorných priestorov. Veľká a malá telocvičňa majú za sebou rekonštrukciu vrátane výmeny podlahy, obkladov a pridali sa i ochranné siete na úspornejšie okná. Pozýva ich vyskúšať skupiny aj jednotlivcov, ktorí majú na výber rôzne druhy športov: stolný tenis, basketbal, volejbal, bed-

minton či futsal. „K dispozícii sú dve telocvične, ktoré ponúkame za prijateľné ceny – veľkú za 50 eur na hodinu a malú za 25 eur na hodinu. Úhrada je možná len na základe vystavenej faktúry,“ informuje koordinátorka samosprávnych podujatí z referátu kultúry a športu petržalského miestneho úradu Mária Faktorová, ktorá dodáva, že rezervovať obe miestnosti je samozrejme, možné aj na dlhšie, ako jednu hodinu.

Priestory haly sú už teraz vybavené piatimi stolmi na stolný tenis, až 10 basketbalovými košími či sieťou na volejbal a bedminton.

„V malej telocvični sú na stenách aj zrkadlá, ktoré poslužia záujemcom o kurzy

tanca, baletu, jogy a iných skupinových cvičení,“ dopĺňa Faktorová.

Všetky možnosti športového využitia ako aj dostupnosť voľných termínov si stačí u nej overiť prostredníctvom mailovej adresy shprofkofievova@petrzalkasportuje.sk alebo telefonicky na čísle 0947 487 212, a to počas pracovných dní v čase od 8:00 do 17:00.

Po úspešnom zarezervovaní konkrétneho termínu najneskôr 24 hodín pred športovým výkonom dostane prihlásený klient do mailovej schránky príslušný QR kód určený na vstup do haly spoločne s ďalšími pokynmi a pravidlami.

(pn, mh)

foto: MČ Petržalka

Zrekonštruované bazény by boli výhrou

Samospráva plánuje požiadať o dotácie z výzvy Fondu na podporu športu na rekonštrukciu aktuálne nefunkčných plavární na ZŠ Holíčska 50 a ZŠ Budatínska 61.

Plaváreň na ZŠ Holíčska 50

Petržalka už v minulom roku dotácie z fondu získala, a to na rekonštrukciu plavárne na Pankúchovej a športovej haly na Prokofievovej. Mestská časť pri Pankúchovej žiadala maximálnu možnú dotáciu a rovnaký zámer má aj pri bazénoch na Holíčskej a Budatínskej. Minimálne jeden z nich by chcela rozbehnúť ešte v tomto roku. Zo zápisnice finančnej komisie vyplýva, že v prípade projektu plavárne na Holíčskej ide o sumu 1 100 000 eur. Komisia sa k spoluúčasti samosprávy na projekte v mini-

málnej výške 30 % z celkového rozpočtu projektu, vyslovila súhlasne. Správa o stave plavární v objektoch základných škôl zo septembra 2023 informuje o oboch plavárňach: „Priestor bazénovej časti a prilahlých priestorov vykazuje lokálne statické poruchy. Pre uvedené priestory je plánovaná výmena kompletnej technologickej časti pre bazén, výmena povrchov a obkladov v bazénovej časti, výmena vzduchotechnického zariadenia, lokálna výmena elektroinštalácie a zdravo-technického zariadenia a výmena vykurovacích telies s termosta-

tickými hlaviciami a s hydraulickým vyregulovaním. Súčasne sa pre plaváreň lokálne obnoví a zateplí strešný a fasádny plášť, zabezpečí sa vetranie s rekuperačiou, modernizácia osvetlenia priestorov, zavedenie systému energetického manažmentu s využitím obnoviteľných zdrojov energie.“ Ráta aj so vstupom a využívaním plavárne imobilnými žiakmi.

Zámer schvaľovali poslanci v čase našej uzávierky. Žiadosti o finančné prostriedky musí samospráva podať do 29.02.2024.

(pn)

foto: MČ Petržalka

perzské prislovie	hostina (kniž.)	5. časť tajničky	slávnostná zborová pieseň	Autor krížovky: Juraj Mitošinka	závod na výrobu soli	skratka olympijského rekordu	korisť	rana po pichnutí hmyzom (zried.)	2. časť tajničky	Pomôcky: Michalok, újed, ekde-mit, nolina	daj na vedomie, ohlás	citoslovce vyjadrujúce roz-paky	vlhči rosou	opil sa (hovor.)	žltý štvorcový nerast	moderná, novodobá	spodný stupeň strednej jury
citoslovce vyjadrujúce strach				mesto v Grécku syntetické vlákno						mrzutá, namrzená							
vypláti honorár (hovor.)										stal sa horkým informácia							
rozryl, rozrýpal						slovanský boh hromu klobúk (hovor.)					1. časť tajničky druh jedlej huby						
malý ovál							pridám malá horská osada						účastník beanie ovládajú				
pohyboval sa v kruhu								zakývam ustrnuté poučky								4. časť tajničky	očadlí, začmudí
skratka pre vlastnou rukou			napchaj (hovor.) vyspevu-jem la-la							jaternica, po česky polotuhá látka							
horská kaukazská osada				naraz, odrazu oválny výrastok						stř pod niečo ženské meno							
zotal					podlavia označenie kamiónov										štvorček (typ.) ironický človek		
Pomôcky: bark, iber-ka, serail, oleum, ail	obrátil iným smerom, odklonil	platidlo v Lotyšsku 6. časť tajničky				súvisiaca s Kmérmi obyvateľ Lučena								zn. pre imperial bushel hnetenie			
pozeral (expr.)						staršie žen. meno natieraj masťou							stredoveké sídlo obec na Slovensku				
dekórum, po česky						španielske žen. meno lámk (lek.)						viaceri samice jeleňa					
vďaka, vďačnosť (kniž.)					mesto na Slovensku druh pla-chetnice							zviečená hadia koža ozdobná čelenka					mákký ťažký kov
skratka rotmajstra				zúr (expr.) zostupuje-te do bane						dychtivo jemný rozdiel (kniž.)							
staršia jednotka plošného obsahu			rozmar (hovor.) sultánsky palác							Zolov román inakšie (kniž.)					okolo (zried.) Adam (dom.)		
vykonáva tesárske remeslo								Aurélia (dom.) 3. časť tajničky								MPZ Rumunska skr. lesnej správy	
jedno-ročná okrasná rastlina						ťažké kladivo ovisalo, klesalo						periodické klesanie morskej hladiny					
Laura (dom.)					sukulentná rastlina hrboľce							Konštantín (dom.)					
Pomôcky: fanta, lat, Nana, par-ta, nuansa	vrieskajú (expr.)	hydrid astátu 7. časť tajničky				načas, presne smerom dolu											
stanú sa miernejšími																	
skratka štátu Illinois				diel z celku cestuj lietadlom						masťná látka	umy						
hoci, po česky			hocikto staro-egyptský boh slnka														
doslovný odpis, kópia						dymivá kyselina sírová (chem.)											
odseknúť						malé lode											

Pošlite do 29.2. znenie tajničky z krížovky na **sutaz@banoviny.sk** a vyhrajte spoločenskú hru **Cink!** od spoločnosti **Piatnik**. Hra rozvíja postreh a rýchlu reakciu a zakúpite ju na **www.piatnik.cz**. Štatút súťaže na **banoviny.sk**.

VYBERTE SI

VOZIDLÁ IHNEĎ K ODBERU
V MOTOR PARTNER
BRATISLAVA-PETRŽALKA

VYBERTE SI YOU!

CITROËN C3 YOU!
UŽ OD **12 990 €⁽¹⁾**

VYBERTE SI YOU!

CITROËN C4 A C4 X YOU!
UŽ OD **18 990 €⁽²⁾**

VYBERTE SI YOU!

CITROËN BERLINGO
UŽ OD **18 990 €⁽³⁾**

CITROËN odporúča **TotalEnergies** **(1)** Uvedená cena je s DPH a platí pre verziu YOU! PureTech 83 S&S BVM6 po odpočítaní bonusu a bonusu Citroën Privilege od CITROËN FINANCIAL SERVICES. Mix spotreba a emisie CO₂ podľa WLTP: 5,5-5,8 l/100 km a 120-124 g/km. **(2)** Uvedená cena je s DPH a platí pre verziu YOU! PureTech 100 S&S BVM6 po odpočítaní bonusu a bonusu Citroën Privilege od CITROËN FINANCIAL SERVICES. Mix spotreba a emisie CO₂ podľa WLTP: 5,4 l/100 km a 121 g/km. **(3)** Uvedená cena je s DPH a platí pre Berlingo Business M vo výbave Live Pack PureTech 110 S&S BVM6 po odpočítaní bonusu a bonusu Citroën Privilege od CITROËN FINANCIAL SERVICES. Mix spotreba a emisie CO₂ podľa WLTP: 7 l/100 km a 158 g/km. Obrázky vozidiel sú ilustračné. **Viac info o ponuke na www.citroen.sk.**

MOTOR PARTNER, Panónska cesta 22, Bratislava, tel.: + 421 915 793 816 / 02 6353 4444